

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

ПЛАН

- ◎ **1. Особливості східного і західного типів філософствування.**
- ◎ **2. Провідні ідеї та напрямки філософської думки стародавнього сходу.**
 - **2.1. Особливості філософії стародавньої Індії.**
 - **2.2. Особливості філософії стародавнього Китаю.**

- Давньогрецька та давньосхідна філософія виникають практично одночасно, але існує давня традиція починати історію філософії зі Сходу. Чому так?

- ► **По-перше**, тим, що східна філософія була значно тісніше переплетена із міфологією, релігією, магією, певними традиціями і обрядами. Тому тут краще прослідковується філософська рефлексія.

- ► **По-друге**, філософська думка Стародавнього Сходу спиралась на попередні традиційні тексти та канонічні духовні джерела. Тому сягала своїм корінням значно глибше, ніж антична.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНИХ ТИПІВ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

- Відносна автономність різних сфер суспільного життя (політики, економіки тощо);
- Відданість новаціям, цінування нового, орієнтація на майбутнє;
- Активізм, прагнення змінити дійсність;
 - Домінування індивідуального над загальним;
 - Раціональне, аналітичне, логічно послідовне мислення.

ОСОБЛИВОСТІ СХІДНИХ ТИПІВ ЦИВІЛІЗАЦІЇ:

- ◎ Наявність єдиного духовного канону життя, якому підпорядковані всі основні сфери;
- ◎ Відданість традиціям, цінування старого, освяченого віками, орієнтація на минуле (традиціоналізм);
- ◎ Самозаглиблення, прагнення віддатися природному ходу речей;
- ◎ Домінування цілого (загального) над індивідуальним;
- ◎ Образний, притчовий, афористичний стиль мислення.

СХІДНИМ ФІЛОСОФІЯМ ПРИТАМАННІ ТАКІ ОСОБЛИВОСТІ

- ❖ *Незацікавлене духовне самозаглиблення;*
- ⦿ *Повне розчинення індивідуального в загальному;*
- ⦿ *Перебування в полоні чистих сенсів.*

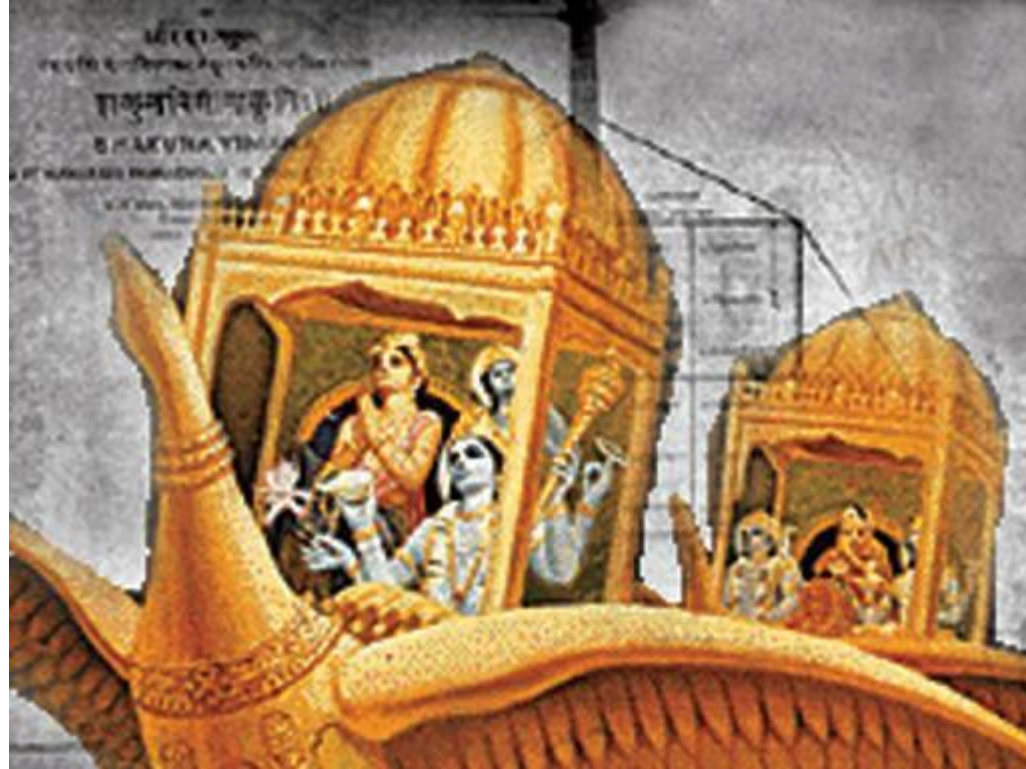

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ

- ◎ ► Канонічним духовним джерелом Стародавньої Індії є ВЕДИ (споріднено «відати», «знати»), записані на листках пальми приблизно за 1,5 тис. років до н.е. До Вед *входять*: міфи, розповіді про предків, богів, гімни, заклинання тощо.

У текстах “Вед” зафіксовано:

- ◎ ● найдавніші версії виникнення світу;
- ◎ ● трактування першооснови буття;
- ◎ ● певне бачення життєвої долі людини;
 - ◎ ● позитивна оцінка ролі пізнання;
- ◎ ● думка про можливість та умови здійснення людської свободи.

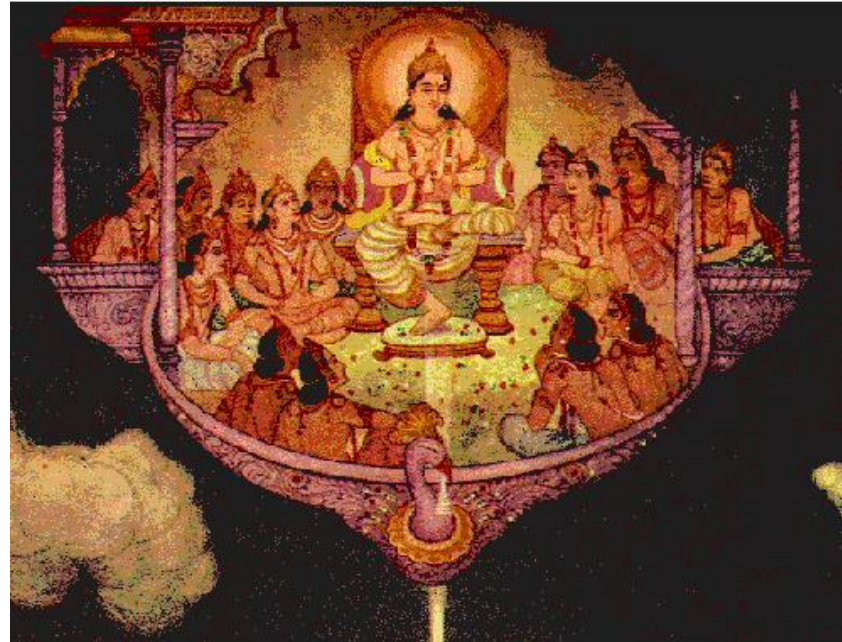

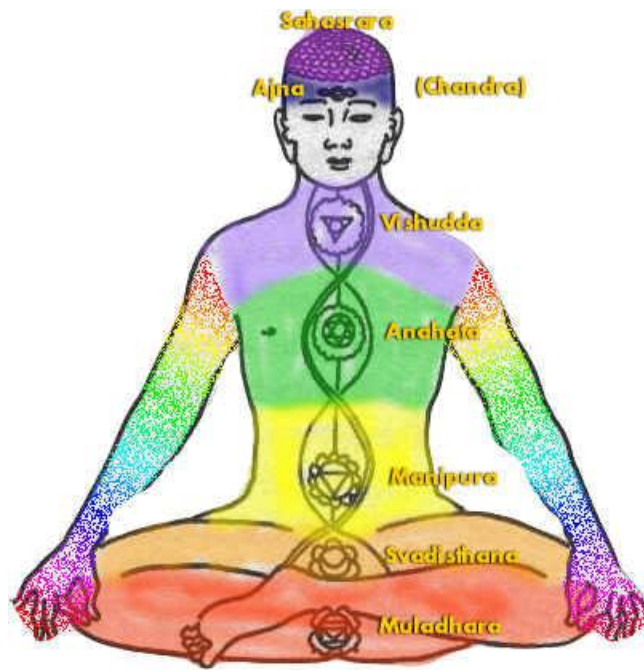
У НАЙДАВНІШИХ ДУХОВНИХ ДЖЕРЕЛАХ СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ ЙДЕТЬСЯ

- ◎ ~ про фундаментальні моральні ідеї;**
- ◎ ~ про певне осмислення становища людини у світі;**
- ◎ ~ про різні шляхи звільнення від законів долі, найкращим з яких є шлях дійового самовдосконалення;**
- ◎ ~ тут роздуми про людину превалюють над роздумами про зовнішній світ, а людське «я» стає ключем до пояснення природи.**

ДУХОВНІ РУХИ

- Спочатку з'явилися впливові духовні рухи, які містили певні філософсько-світоглядні ідеї і були спрямовані на звільнення людини від нескінченних перевтілень - блукань душі і досягнення нею стану “мокші” - повного блаженства. Це такі рухи: **джайнізм, йога і буддизм.**
- (! Вчення про карму, атман, сансару, мокшу...)

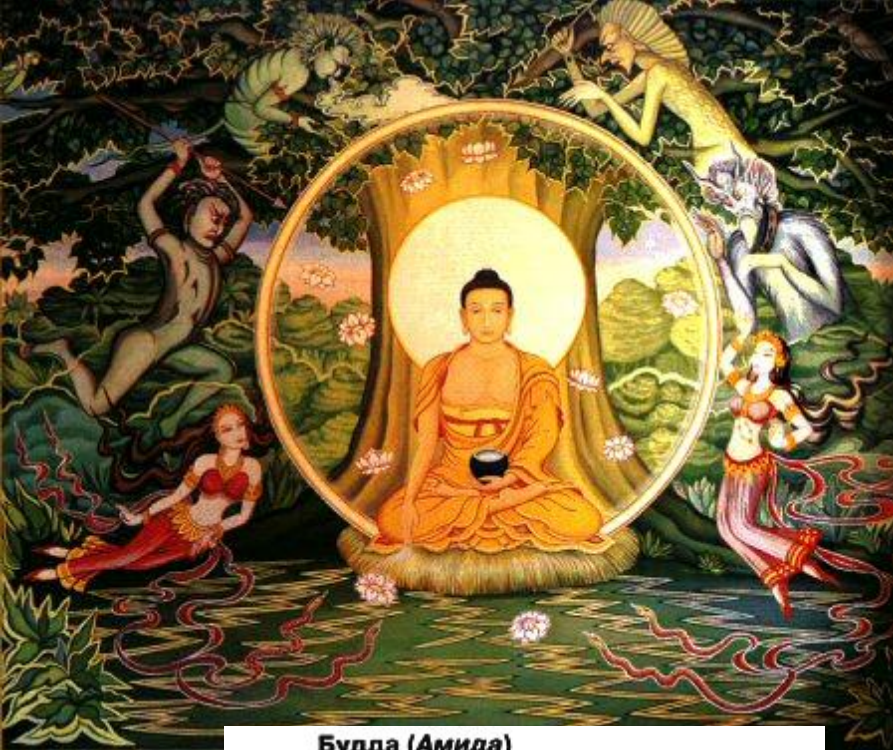

БУДДИЗМ

- ◎ ! - засновник - Гаутама Сідхарта з роду Шакіїв (VI - V ст. до н.е.). Під сандаловим деревом на нього нашло просвітлення і він став Буддою (*просвітленим, знаючим*); він проголосив учням

чотири основні (“діамантові”) істини:

- ◎ » життя - це страждання;
- ◎ » причиною страждань є бажання і жага життя;
- ◎ » існує шлях подолання страждань;
- ◎ » він полягає у приглушенні бажань і жаги жити.

Будда (Амида)

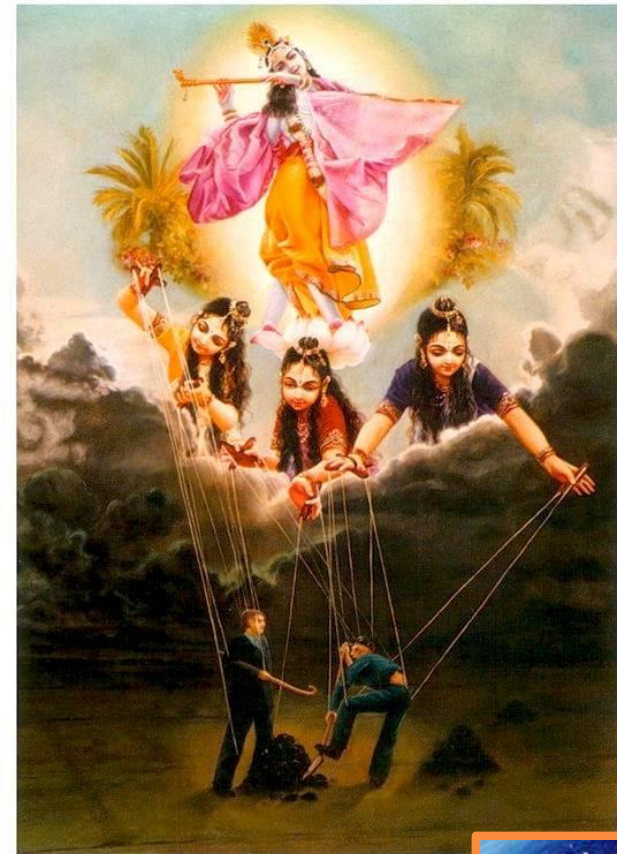

ФІЛОСОФСЬКІ ШКОЛИ

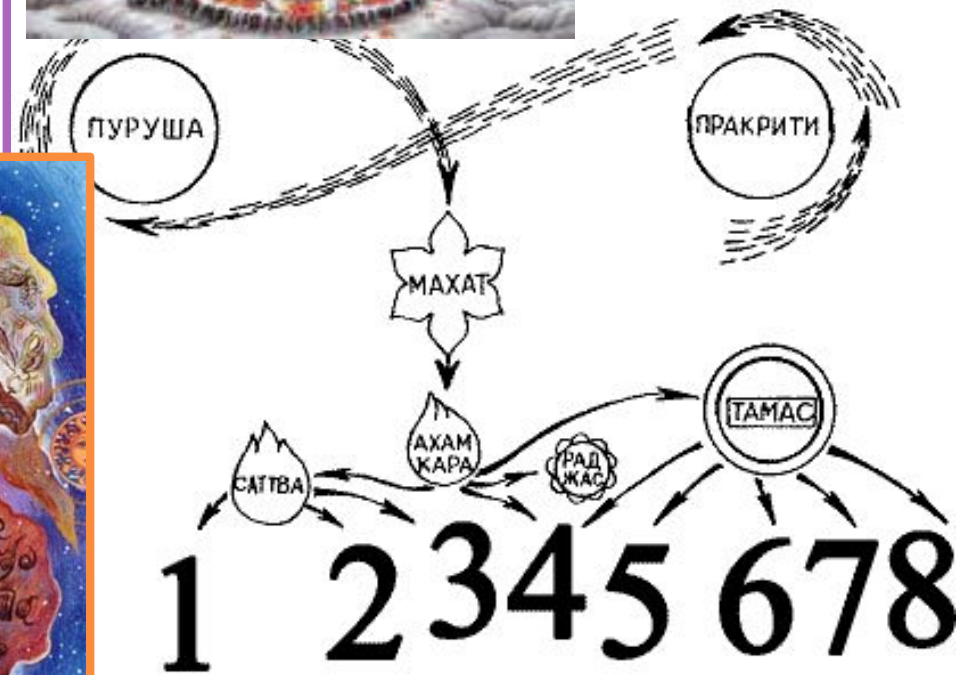
- ◎ **Санкх'я** (обчислення, точне значення)
- ◎ **Чарвака-локаята** (заперечення існування Бога)
- ◎ **Ньяя** (в центрі уваги - питання логіки і пізнання)
- ◎ **Вайшешіка** (школа своєрідного атомізму).

«САНКХ'Я»

- - засновник - Капіла (VII ст. до н.е.)
- - на першому місці - питання про вихідні сутності світу, з яких складається світобудова та на котрі повинна орієнтуватися людина у своїх діях:
 - 1) “*пракріті*” (природа)
 - 2) “*пурушу*” (свідомість, споглядання)
- Обидві ці сутності вічні, але породжують світ лише у взаємодії, оскільки ніби складають разом свої можливості і переваги.

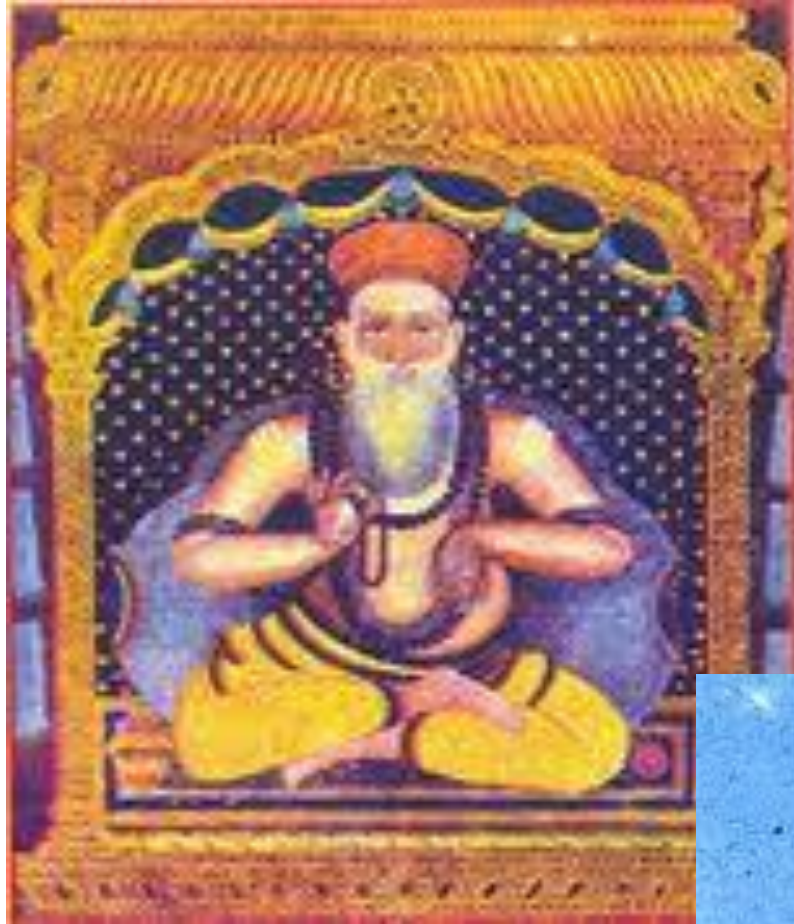
Всеми живыми существами управляют силы матери природы, подвластные Верховному Господу.

«ЧАРВАКА - ЛОКАЯТА»

- - засновник - Бріхаспати (VII - VI ст. до н.е.) відносять до натуралістичних:
- - Локаята вважають, що «не існує ні Бога, ні визволення (від карми), ні дхарми (первинних енергетичних сутностей), ні недхарми, а також немає винагороди за благочинне життя...»
- Представники школи визнавали лише те, що можна сприйняти чуттям (“лока”), а все існуюче вважали лише поєднанням 4-х елементів: землі, води, повітря та вогню.
- Оскільки людини складена з цих елементів, то з її смертю вони роз’єднуються і зникає те, що називають душею. => Отже потойбічного світу не існує, тому потрібно насолоджуватися єдиним - земним життям. Але найбільшою насолодою вважали вміння уникати страждань.

○

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

- Духовним каноном життя Стародавнього Китаю є так зване

«П'ЯТИКНИЖЖЯ»:

- 1) Ші-цзінь (книга пісень або віршів)
- 2) І-цзінь (книга змін)
- 3) Чунь-цзінь (книга історій)
- 4) Шу-цзінь (книга історій)
- 5) Лі-шу (книга ритуалів)

ДАВНЬОКИТАЙСЬКЕ СВІТОБАЧЕННЯ

○ За однією з версій світ утворив першопредок **Пань-Гу**, який, розколовши первинне яйце, відділив Небо від Землі. На Небі запанували ідеальні закони буття, на Землі - панують стихійність і випадковість.

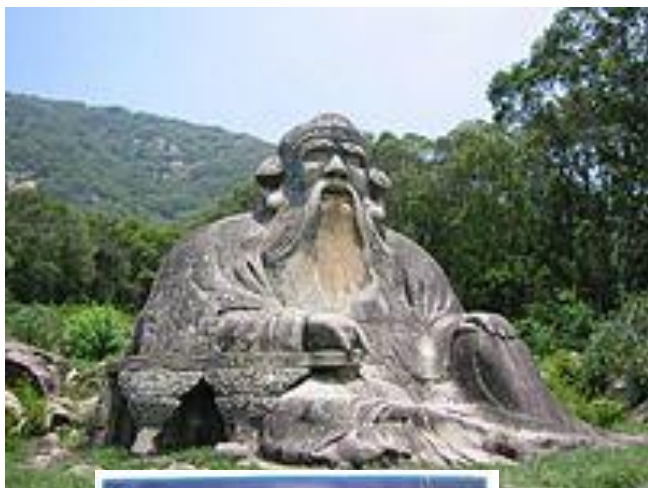
○ **Китайська держава - це "Серединне царство"**, тобто людина і держава поєднують в собі властивості як Неба, так і Землі.

○ Все на світі є результатом взаємодії **двох протилежних початків буття - Інь та Ян**.

Інь - уособлює темний, вологий, пасивний (жіночий початок буття), а **Ян** - світлий, сухий, активний (чоловічий).

Внаслідок взаємодії Інь та Ян утворюють п'ять світових стихій: воду, вогонь, землю, дерево, метал.

ФІЛОСОФСЬКІ ШКОЛИ

道教至尊太上老君

КОНФУЦІАНСТВО -

- заснував *Кон-Фуцзи* або Конфуцій (VI – V ст. до н.е.).
- Це була *школа соціально-естетичного спрямування*.
- ~ На першому плані – проблеми людських стосунків та норм людської поведінки.
- ~ Вирішальну роль у людському житті відіграє закон (або повеління) Неба. Оскільки на Небі панують правильні рухи, то треба керуватися у житті виваженими та незмінними принципами.

ЯКЩО ЛЮДИНА СПРОМОЖНА ЦЕ РОБИТИ, ТО ВОНА ПОСТАЄ ЯК
“ШЛЯХЕТНА - ЦЗЮНЬ-ЦЗИ”. ШЛЯХЕТНА ЛЮДИНА У СВОЇХ ДІЯХ
КЕРУЄТЬСЯ ВНУТРІШНІМИ ПРИНЦИПАМИ, СЕРЕД ЯКИХ ОБОВ’
ЯЗКОВО Є :

- “ЖЕНЬ”
- ЛЮДИНОЛЮБСТВО
- “СЯО”
- ПОВАГА
- ДО БАТЬКІВ
- “ЛІ”
- ВИКОНАННЯ РИТУАЛІВ
- “І”
- СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ОБОВ’ЯЗОК
- “ЧЖИ”
- ЗНАННЯ

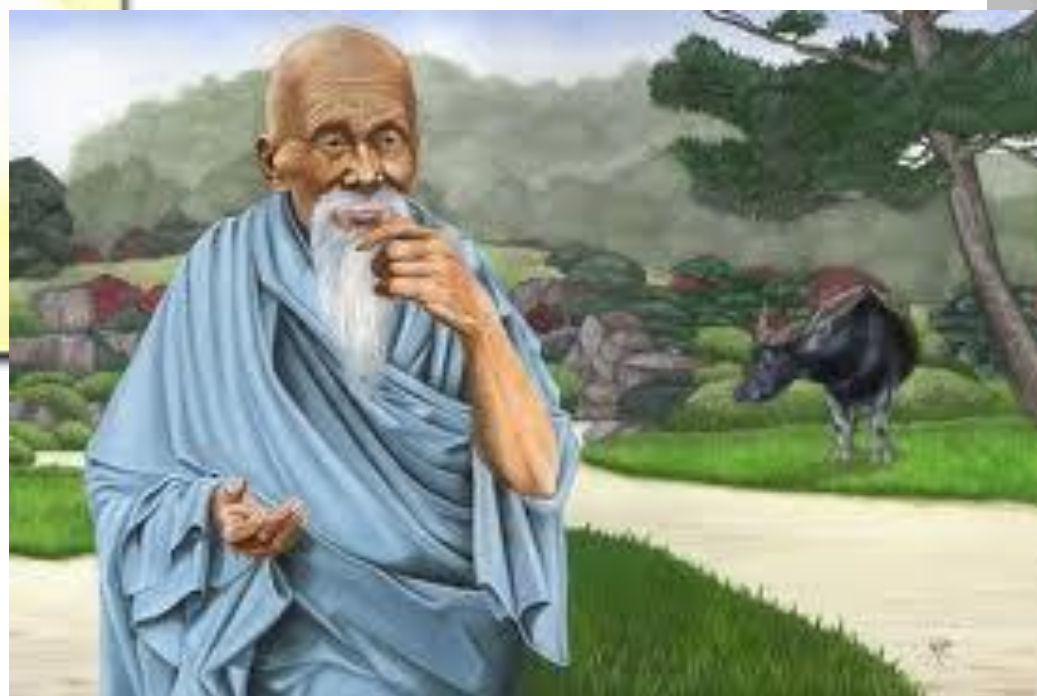
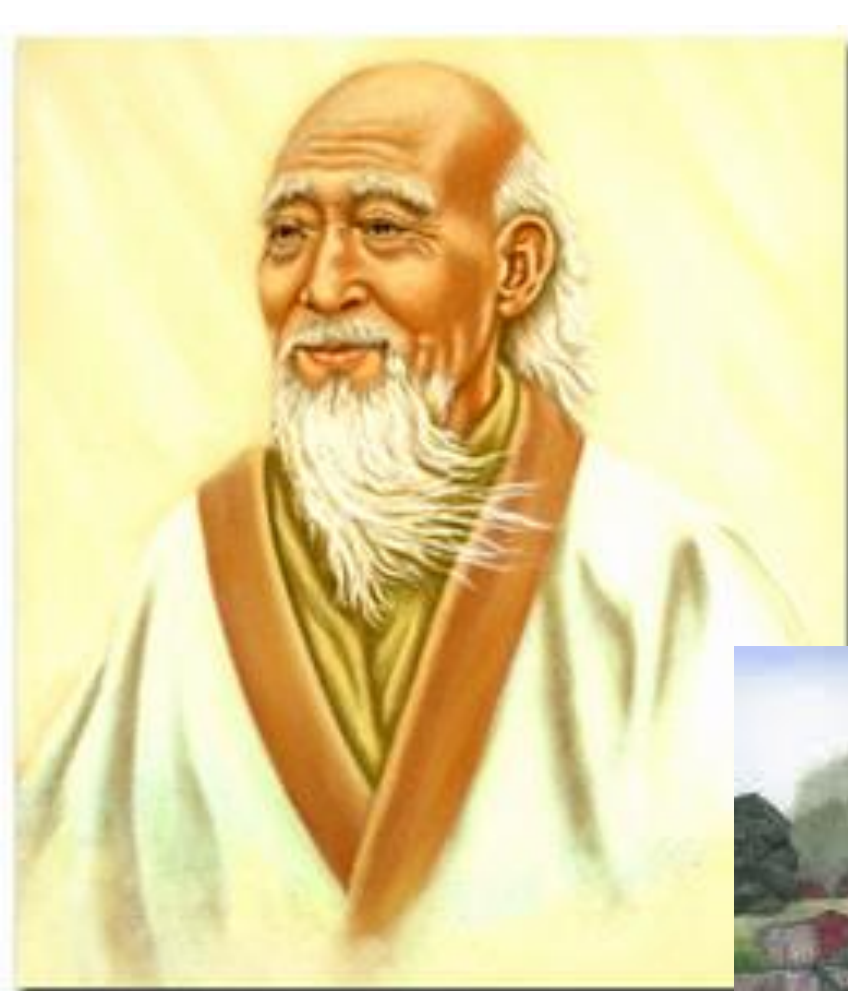
- (Дотримування обов'язкових норм та правил спілкування. Низька людина діє під впливом юрби або життєвих потреб.)
- ~ увага до проблем суспільного та державного життя, вихідним принципом якого є шанування традицій.
- Найпершою умовою щасливого життя у державі вважав дотримання **принципу** “виправлення імен”
- **“Правитель завжди буде правителем, слуга - слугою, батько - батьком, а син - сином”.**
- ~ у II ст. до н.е. вчення Конфуція було канонізоване й донині відіграє важливу роль у духовній культурі Китаю.

ШКОЛА "ЛАО - ЦЗИ"

На першому плані - ідеї світобудови.

Вихідне поняття школи - "Дао" - *єдиний універсальний початок буття.*

- "Дао" не може мати ніякого визначення, адже визначення є лише там, де є межа.
- "Дао" породжує Інь та Ян, які в свою чергу лежать в основі світових елементів (земля, вогонь, дерево, вода, метал)
- "Дао" тлумачиться, як універсальний закон світобудови, як людська доля, як закон правильного мислення (або правильної свідомості).
- *Конкретні виявлення "Дао" в речах та процесах позначають як "де",* котре у людській поведінці постає у вигляді доброчесності.
- Життєве завдання людини - осягнути "Дао" (своє і космічне) і йти за ним.

ХРАМ НЕБА

ІМПЕРАТОРСЬКИЙ ПАЛАЦ

КИТАЙСЬКЕ СВЯТО

